

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΤΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ

Οι αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς στα κείμενα τους συχνά περιγράφουν "σφαιριστικά παιχνίδια" γεγονός το οποίο φανερώνει τη διάδοση των παιχνιδιών αυτών στην αρχαιότητα. Παιχνίδια με μπάλα συναντάμε επίσης στην Αρχαία Αίγυπτο, Κίνα, Ιαπωνία αλλά και στην Ρωμαϊκή εποχή και στο Μεσαίωνα. Στα Ομηρικά χρόνια η ενασχόληση των Ελλήνων με την μπάλα ήταν άσκηση με ρυθμό και μουσική και δεν είχε αγωνιστικά χαρακτηριστικά, είχε δηλαδή περισσότερο γυμναστικό χαρακτήρα (Δούκας, 1976). Οι δύο γιοι του Αλκίνοου, βασιλιά των Φαίακων, Άλιος και Λαοδάμας, ήταν εξαιρετικοί στη σφαιριστική τέχνη. Για επίδειξη μάλιστα έπαιζαν μπροστά στον Οδυσσέα με σφαίρα κόκκινη, που έφτιαξε ο αριστοτέχνης Πολύβιος (Οδύσσεια Θ, 372). Στα τέλη του 19ου αιώνα κάνουν την εμφάνισή τους οι πρώτες αθλοπαιδιές, με τη σημερινή σχεδόν μορφή τους, το ράγκμπι δηλαδή και το μπάσκετ.

Χρονολογική ανασκόπηση

Το **1895** ο αθλητικός διευθυντής της Y.M.C.A. (Young Men's Christian Association - Χ.Α.Ν. (Χριστιανική Αδελφότης Νέων) του Χόλιοκ της Μασαχουσέτης των Η.Π.Α., William G. Morgan, επινοεί το mintonette. "Mintonette" ήταν η πρώτη ονομασία του παιχνιδιού, το οποίο συνδύαζε στοιχεία από διάφορες αθλοπαιδιές. "Ο στόχος ήταν να κτυπά την μπάλα πίσω και μπροστά με τα χέρια. Σε κάθε ομάδα, έχοντας ανοικτό αριθμό παιχτών, επιτρεπόταν τρεις επαφές πριν επιστραφεί η μπάλα" (Kluka & Dunn, 1989, σελ. 7). Η ονομασία που δόθηκε στο παιχνίδι δεν ταίριαζε πολύ και ο καθηγητής Alfred T. Halstend, από το Springfield College, έπεισε τον Morgan να αλλάξει το όνομα σε Volleyball, "διότι η νέα αυτή ονομασία ήταν, σύμφωνα με το αθλητικό πνεύμα, περισσότερο περιγραφική και εμπορική" (Neville, 1994, σελ. 3).

Το **1896** έγινε η πρώτη παρουσίαση του νέου παιχνιδιού στην αθλητική σχολή της Χ.Α.Ν. (Y.M.C.A.) του Springfield της Μασαχουσέτης. Το **1897** οι πρώτοι κανονισμοί του αθλήματος διατυπώθηκαν στο αθλητικό εγχειρίδιο των σχολών της Χ.Α.Ν. της βόρειας Αμερικής. Ο αριθμός των παικτών ήταν ελεύθερος. Για την εκτέλεση του σερβίς ο αθλητής είχε δικαίωμα για δύο προσπάθειες και συγχρόνως επιτρεπόταν να έχει ένα πόδι μέσα στο γήπεδο. Το γήπεδο είχε διαστάσεις 15 X 7.50 και ήταν χωρισμένο στα δύο από το δίχτυ. Το δίχτυ είχε ύψος 1.98μ., πλάτος 61 εκατοστά και μήκος 8.22μ. Η περίμετρος της μπάλας ήταν 63.5 έως 68.5 εκατοστά και το βάρος της 225 έως 340 γραμμάρια (Μπεργελές, 1993).

Το **1900** η εξάπλωση του Volleyball στις Αμερικάνικες και Καναδέζικες Χ.Α.Ν. είχε επιτευχθεί και έγινε η αφετηρία για την εξάπλωσή του σε όλο τον κόσμο. Την ίδια χρονιά ο αγώνας ορίζεται να τελειώνει στα δύο νικηφόρα σετ και το σετ στους 21 πόντους, όπως επίσης το φιλέ ανεβαίνει στα 2.13μ. Το **1905** το Volleyball εξαπλώνεται στην Κούβα, το **1909** στο Πορτο-ρίκο, το **1910** στις Φιλιππίνες, το **1912** στην Ουρουγουάη. Την ίδια χρονιά η Y.M.C.A. ίδρυσε ειδική επιτροπή κανονισμών και θέσπισε τους βασικούς κανόνες του παιχνιδιού, ερμήνευσε την επαφή των χεριών με την μπάλα και το γήπεδο μεγάλωσε σε 18.30 X 10.66μ., επίσης το φιλέ υψώθηκε στο 2.28μ, και καθιερώθηκε η υποχρεωτική περιστροφή των παικτών. Το **1913** διοργανώθηκαν στην Μανίλα των Φιλιππίνων οι πρώτοι αγώνες μεταξύ ομάδων της Άπω Ανατολής. Το **1916** η ΧΑΝ και η Εθνική Αθλητική Κολεγιακή Ομοσπονδία των Η.Π.Α. δημοσιεύουν τους κανόνες του παιχνιδιού, από τους οποίους βασικοί είναι: διαστάσεις γηπέδου 18.30 X 10.57μ, ύψος του δικτυού 2.44μ, κάθε ομάδα αποτελείται από 6 παίκτες και το σετ τελειώνει στους 15 πόντους (Kluka, & Dunn, 1989). Το **1919** η Αμερικανική εκστρατευτική δύναμη διαδίδει το Volleyball στην Ευρώπη και μοιράζει 16.000 μπάλες SPAULDING. Το **1921** για πρώτη φορά τοποθετείται η κεντρική διαχωριστική γραμμή κάτω από το δίχτυ (Nevill, 1990).

Το **1922**, όπως φαίνεται από το Αρχείο Ελληνικής Ομοσπονδίας Πετοσφαίρισης, το Volleyball έρχεται στην Ελλάδα από τον Πανιώνιο Γυμναστικό Σύλλογο και διδάσκεται από τον καθηγητή φυσικής αγωγής Αθανάσιο Λευκαδίτη. Την ίδια χρονιά οι δυτικές χώρες

υιοθετούν τις τρεις επαφές με την μπάλα για κάθε ομάδα, τακτική που χρησιμοποιούσαν ήδη οι Ασιάτες. Επίσης απαγορεύτηκε η επίθεση από τους παίκτες της άμυνας - πίσω ζώνη. Το **1923** οι διαστάσεις του γηπέδου γίνονται 12.28 X 9.14μ και καθιερώνονται οι 6 αναπληρωματικοί παίκτες. Την ίδια περίοδο οι Ασιάτες παίζουν με 9 βασικούς παίκτες σε σετ των 21 πόντων και χωρίς περιστροφή των παικτών. Το **1925** το σετ τελειώνει στους 15 πόντους αλλά απαιτείται διαφορά τουλάχιστον δύο πόντων (π.χ. 15-13 ή 16-14, 17-15 κ.λπ.). Το **1927** ιδρύθηκε και λειτούργησε στη Γενεύη (έδρα της διεθνούς Χ.Α.Ν.) αθλητική σχολή, η οποία βοήθησε στην καλύτερη διάδοση στην Ευρώπη του Basket και του Volleyball. Το **1928** δημιουργείται η πρώτη εθνική ομάδα των Η.Π.Α. και η Ομοσπονδία Volleyball των Η.Π.Α.. Το **1933** εκδίδεται το πρώτο βιβλίο για το Volleyball και την ίδια χρονιά ιδρύεται η διεθνής διαιτησία. Το **1934** συνεδριάζει στην Στοκχόλμη η πρώτη διεθνής επιτροπή Volleyball, αποτελούμενη από εκπροσώπους διαφόρων χωρών με σκοπό τη δημιουργία διεθνούς ομοσπονδίας για την καλύτερη διάδοση και ανάπτυξη του αθλήματος. Το **1938** οι Τσέχοι πρότειναν ένα νέο στοιχείο της τεχνικής, το Μπλοκ, χωρίς την είσοδο των χεριών στο αντίπαλο γήπεδο, στοιχείο το οποίο έδωσε νέα ώθηση στο άθλημα. Το **1942** εισάγεται το Volleyball στο Σοβιετικό στρατό και το **1944-45** με τη βοήθεια του Σοβιετικού κράτους διαδίδεται σε όλη τη Σοβιετική Ένωση και γίνεται το δημοφιλέστερο άθλημα. Το **1947** επισκέπτονται το Παρίσι αντιπροσωπείες από 15 χώρες και ιδρύεται η Διεθνής Ομοσπονδία Πετοσφαίρισης - F.I.V.B. (Federation International Volleyball) με έδρα το Παρίσι. Στη συνεδρίαση αυτή αποφασίζονται αλλαγές στο ύψος του δικτυού και στο βάρος της μπάλας. Το ύψος του δικτυού γίνεται 2.43μ. για τους άνδρες και 2.24μ. για τις γυναίκες, επίσης το βάρος της μπάλας γίνεται 250-280 γραμμάρια και η περιφέρεια της μπάλας 63-66 εκατοστά, χαρακτηριστικά τα οποία ισχύουν μέχρι σήμερα. Το **1948** διοργανώνεται στη Ρώμη το πρώτο Πανευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Ανδρών και το **1949** το πρώτο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Ανδρών.

Στη δεκαετία **1950-1960** η Τσεχοσλοβακία, η Σοβιετική Ένωση και η Ιαπωνία δημιούργησαν νέες προϋποθέσεις ανάπτυξης του αθλήματος στους τομείς της τεχνικής και τακτικής δημιουργώντας ουσιαστικά "Σχολές" του αθλήματος. Οι χώρες αυτές κατάφεραν να οργανώσουν και να διαδώσουν το άθλημα της Πετοσφαίρισης σε κάθε γωνιά της χώρας τους δημιουργώντας ταυτόχρονα πολύ καλές Εθνικές

Ομάδες οι οποίες πρωταγωνίστησαν στις μεγάλες διοργανώσεις της εποχής. Πιο συγκεκριμένα, η Τσεχοσλοβάκικη Σχολή εισήγαγε την διείσδυση του πασαδόρου, το αμυντικό σύστημα με τον αθλητή της ζώνης 6 πίσω, το ομαδικό μπλοκ και την μανσέτα. Η Σοβιετική Σχολή ασχολήθηκε με τη βασική τεχνική και παρουσίασε το πλάγιο περιστρεφόμενο σερβίς, το πίσω και πλάγιο μπλονζόν, το επιθετικό κτύπημα και το κτύπημα πρώτου χρόνου. Η Ιαπωνική Σχολή εισήγαγε το πλάγιο κυματιστό σερβίς, το πέσιμο με κύλισμα, το σύστημα σύνθεσης 5:1, και την ειδίκευση στις διάφορες ζώνες όπως επίσης, και τους σύνθετους επιθετικούς συνδυασμούς. Στις τρεις παραπάνω σχολές μπορεί να προστεθούν και άλλες νεότερες όπως η Βουλγαρική Σχολή, η Ανατολικογερμανική Σχολή, η Πολωνική Σχολή και τέλος, η Αμερικάνικη Σχολή (Μπεργελές, 1993).

Το **1955** οι χώρες της Ασίας εισέρχονται στη Διεθνή Ομοσπονδία Volleyball. Το **1957** αναγνωρίστηκε το άθλημα ως Ολυμπιακό. Το 1961 εντάσσεται στο πρόγραμμα των Ολυμπιακών αγώνων του Τόκιο (1964). Το **1964** στους Ολυμπιακούς Αγώνες πρωτεύουν η Σοβιετική Ένωση στους άνδρες και η Ιαπωνία στις γυναίκες. Εκεί αποφασίζεται η εγκυρότητα του ενεργητικού μπλοκ και της μανσέτας. Το **1974** τοποθετούνται για πρώτη φορά οι αντένες στις άκρες του δικτυού. Το **1976** στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Μόντρεαλ αποφασίστηκαν οι 4 επαφές με την μπάλα, όταν αυτή προέρχεται από μπλοκ. Το **1992** στην Ολυμπιάδα της Βαρκελώνης επετράπη η επαφή της μπάλας με οποιοδήποτε μέλος του σώματος (Asher, 1997; Μπεργελές, 1993; Nevill, 1990).

Στη δεκαετία **1990-2000** βλέπουμε έντονα την προσπάθεια της Διεθνούς Ομοσπονδίας να κάνει περισσότερο θεαματικό και τηλεοπτικό το άθλημα της Πετοσφαίρισης. Για τους σκοπούς αυτούς χρησιμοποιήθηκε το σύστημα καταμέτρησης όπου κάθε φάση αντιστοιχεί σε ένα πόντο στο 5ο σετ "ΤΑΪ-ΜΠΡΕΪΚ" και αργότερα, από το 1999 εφαρμόστηκε σε όλο το παιχνίδι.. Για το λόγο αυτό, τα σετ που τελειώναν στους 15 πόντους τώρα τελειώνουν στους 25, εκτός από το 5ο σετ που τελειώνει στους 15 πόντους (κανονισμοί αθλήματος από την Διεθνή Ομοσπονδία Πετοσφαίρισης; F.I.V.B.). Με την αλλαγή αυτή μειώθηκε η διαφορά δυναμικότητας μεταξύ των ομάδων με αποτέλεσμα να υπάρχει μεγαλύτερος συναγωνισμός. Η προσπάθεια αυτή ενισχύθηκε περισσότερο με την είσοδο του παίκτη

"Libero", με την αλλαγή του κανονισμού σε ότι αφορά το χειρισμό της μπάλας στην άμυνα. Επί πλέον επιτρέπεται κατά την εκτέλεση του σερβίς η μπάλα να ακουμπήσει το δίχτυ.

Τέλος, προφητικά μπορούν να θεωρηθούν τα λόγια του William Morgan ο οποίος έλεγε ότι *"μέχρι το τέλος του 20ου αιώνα, το Volleyball θα παίζεται σε κάθε γωνιά της γης από μεγάλο αριθμό νέων"*.

Η Ιστορία της πετοσφαίρισης στην Ελλάδα

Όπως φαίνεται από το Αρχείο της Ελληνικής Ομοσπονδίας Πετοσφαίρισης (Ε.Ο.ΠΕ.), η πετοσφαίριση στην Ελλάδα έχει τις ρίζες της στα πρώτα χρόνια του 20ου αιώνα, αν και επισήμως έκανε την πρώτη της εμφάνιση στα αθλητικά πράγματα μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, το **1922**, όταν το εισήγαγε ο Πανελλήνιος Γυμναστικός Σύλλογος και το πρωτοδίδαξε ο διευθυντής του Αθανάσιος Λευκαδίτης. Το πρώτο επίσημο πρωτάθλημα ανδρών διεξήχθη το **1925** στην Αθήνα, ακολούθησε το **1926** το πρωτάθλημα γυναικών και παράλληλα, στη Θεσσαλονίκη οργανώνονται επίσημα πρωταθλήματα.

Το **1937** άρχισαν να οργανώνονται και Πανελλήνια πρωταθλήματα, με ιδιαίτερη διάκριση, κατά τα πρώτα χρόνια του θεσμού, ομάδων της Πάτρας, όπως ο Πετοσφαιρικός Όμιλος Πατρών (Π.Ο.Π.) και η Ένωση Αθλοπαιδιών Πατρών (Ε.Α.Π.).

Μετά την είσοδο της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο διεκόπη κάθε αγωνιστική δραστηριότητα. Το **1949**, μετά τη λήξη του πολέμου, η Ελλάδα έγινε μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας Πετοσφαίρισης (F.I.V.B.). Τα Πανελλήνια πρωταθλήματα ανδρών άρχισαν πάλι να διεξάγονται στα τέλη της δεκαετίας του 50, ενώ η Εθνική κατηγορία ανδρών καθιερώθηκε για πρώτη φορά την περίοδο **1968-69**. Τα πανελλήνια πρωταθλήματα γυναικών διεξάγονται από το **1970**, και η εθνική κατηγορία γυναικών καθιερώθηκε από την περίοδο **1982-83**.

Το **1952**, τρία χρόνια μετά την είσοδο της Ελλάδας στην διεθνή ομοσπονδία, δημιουργήθηκε η πρώτη Εθνική ομάδα ανδρών με προπονητές τους Ι. Λεβαντίνο και Κ. Νιάτα και παίκτες τους Λάμπρου, αδελφούς Λαζαρίδη, Αναγνωστόπουλο, Σπυρίδωνος, Πάτρα, Γιαταγάνα, Ευταξία, και Καροτσέρη. Στον πρώτο αγώνα που

έδωσε η Εθνική μας ομάδα στο Παρίσι έχασε από την Εθνική Γαλλίας με 3-1 σετ (16-14, 11-15, 15-4, 15-11). Από τότε η Εθνική ομάδα ανδρών σημειώνει συνεχή πρόοδο. Μεγάλες επιτυχίες της θεωρούνται: η κατάκτηση της 1ης θέσης στην Βαλκανιάδα που διεξήχθη στην Αθήνα **1980** επί των Εθνικών ομάδων της Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Γιουγκοσλαβίας (οι ομάδες αυτές κατέλαβαν την 2η, 3η και 5η θέση αντίστοιχα στους Ολυμπιακούς αγώνες που διεξήχθησαν μετά από ένα μήνα στην Μόσχα), η κατάκτηση της 1ης θέσης για πρώτη φορά του θεσμού "Κύπελλο της Άνοιξης" των Δυτικών χωρών της Ευρώπης στην Δυτική Γερμανία το **1980**. Η κατάκτηση του χάλκινου μεταλλίου στο Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα ανδρών το **1987** στη Γάνδη, η 6η θέση που κατέκτησε στο Παγκόσμιο πρωτάθλημα ανδρών το **1994** στην Αθήνα και η 7η θέση στο Παγκόσμιο πρωτάθλημα ανδρών της Αργεντινής το **2002**.

Η Εθνική ομάδα γυναικών δημιουργήθηκε το **1966**, όταν έπαιξε δύο αγώνες εναντίον της Τουρκίας, όπου ηττήθηκε και στους δύο με 3-0 σετ. Ωστόσο, μόνιμη Εθνική ομάδα γυναικών καθιερώθηκε από το **1982** με προπονητή το Διονύση Μερκάτη. Μέχρι τότε η Εθνική ομάδα συμμετείχε στις Βαλκανιάδες και στο Κύπελλο Άνοιξης το **1977**. Η μεγαλύτερη επιτυχία της Εθνικής γυναικών είναι η κατάκτηση του χρυσού μεταλλίου στο Κύπελλο Άνοιξης το **1989** στην Κωνσταντινούπολη, η πρόκριση στα τελικά του Πανερωπαϊκού πρωταθλήματος το **1991** και η 10η θέση στο Παγκόσμιο πρωτάθλημα του **2002** στη Γερμανία.

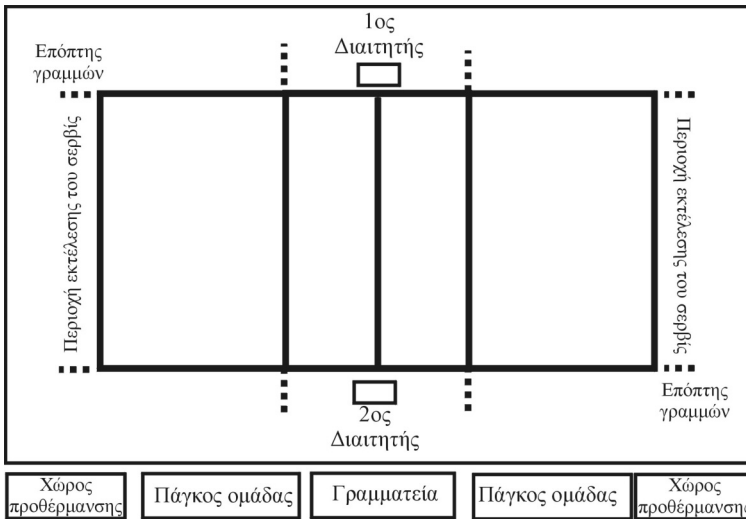
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αρχείο Ελληνικής Ομοσπονδίας Πετοσφαίρισης.
- Asher, S.K. (1997). *Coaching Volleyball*. Indianapolis, IN: Masters Press.
- Δούκας, Σ.Α. (1976). *Πετόσφαιρα - Volleyball*. Θεσσαλονίκη: Λασκαρίδης-Αλεξιάδης.
- Κανονισμοί Πετοσφαίρισης (1999). Διεθνής Ομοσπονδία Πετοσφαίρισης.
- Kluka, D.A. & Dunn, P.J. (1989). *VolleyBall*. Dubuque, IA: William C. Brown Publishers.
- Μπεργελές, Ν. (1993). *Βόλλεϋ-Μπωλ: Τεχνική*. Αθήνα. Συγγραφέας.
- Neville, J.W. (1990). *Coaching Volleyball successfully*. United States Volleyball Association. Champaign, IL: Human Kinetics.

ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Το γήπεδο:

Η πετοσφαίριση παίζεται σε ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο γήπεδο διαστάσεων 18μ.Χ9μ. (**Σχήμα 1**). Πίσω από τις πλάγιες και τελικές πλευρές πρέπει να υπάρχει μία ελεύθερη ζώνη πλάτους τουλάχιστον 3μ. Το γήπεδο χωρίζεται σε δύο ίσα μέρη (9Χ9μ. το κάθε ένα) με μία γραμμή που επεκτείνεται κάτω από το δίχτυ από τη μία πλάγια γραμμή μέχρι την άλλη. Σε απόσταση 3μ. από τη γραμμή του κέντρου και παράλληλα με αυτή ορίζεται η γραμμή της επίθεσης για την κάθε πλευρά του γηπέδου, η οποία προεκτείνεται για 1,75μ. με διακεκομμένη γραμμή εκτός των πλαϊνών γραμμών και νοερά φτάνει έως το τέλος της ελεύθερης ζώνης. Δύο κάθετες μικρές γραμμές μήκους 15 εκ. η κάθε μία, σχεδιασμένες 20 εκ. πίσω από τις τελικές γραμμές περιορίζουν κάθετα το χώρο του σέρβις πλάτους 9μ., ενώ ο χώρος του σέρβις σε βάθος επεκτείνεται έως το τέλος της ελεύθερης ζώνης. Όλες οι γραμμές έχουν πλάτος 5 εκ. και συμπεριλαμβάνονται στις μετρήσεις.

Σχήμα 1